

31. juuli 2025

Arvamus mootorsõidukimaksu seaduse muutmise seaduse eelnõule

18.07.2025 on Rahandusministeerium edastanud Eesti Lasterikaste Perede Liidule (ELPL) arvamuse andmiseks mootorsõidukimaksu seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega sätestatakse mootorsõidukimaksu seadusesse alus laste eest mootorsõidukimaksu kohustuse vähendamiseks. ELPL tunnustab algatust ning on seisukohal, et see on lastega peredele äärmiselt vajalik, mida kinnitas mh ELPL-i poolt käesoleva aasta veebruaris läbiviidud küsitlus 3+ perede seas, millele vastas üle 2500 inimese ning millest 94% kinnitasid, et sõiduauto on nende peres hädavajalik tarbeese, milleta pole võimalik tagada perekonna logistilisi vajadusi igapäevase elukorralduse toimimiseks. Samuti ilmnis küsitlusest, et mootorsõidukiga seotud maksukohustus avaldab olulist mõju perede igakaisele eelarvele, mille tõttu plaanisid pered maksukohustuse täitmiseks laenu võtta või loobuda laste huviringidest. Seega on mootorsõidukimaksu kohustuse vähendamiseks väljatöötatud meetmed lastega peredele äärmiselt vajalikud.

Siinkohal toome välja mõned tähelepanekud:

- Seadusel peab olema tagasiulatuv jõud, s.t et ümberarvutamisele peaksid kuuluma ka kõik 2025. aastal väljastatud maksuteated, mis kas vabastaksid lastega pered maksust või vähendaksid seda vastavalt laste arvule. Avalike andmete kohaselt jäi 2025. aastal väljastatud maksuteadete alusel mootorsõidukimaks tasumata ligi 25 000 inimesel, kellede seas on ilmselt ka lastega peresid. Oluline on, et maksu vähendamisega seotud muudatused omaksid mõju ka juba väljastatud maksuteadetele, mh toimuks tagasiarvestus neile peredele, kes maksu on ära tasunud.
- Seaduseelnõu kohaselt on maksusoodustus seotud lapsevanemale kuuluva hooldusõigusega. Seaduseelnõus on selgitatud, et *hooldusõigus käesoleva seaduse tähenduses on lapse ainuhooldusõigus või ühine hooldusõigus, mida ei ole peatatud, piiratud, üle antud ega ära võetud (§ 151 lõige 4). Hooldusõigus jaguneb ühiseks hooldusõiguseks ja ainuhooldusõiguseks. Ühine hooldusõigus tähendab, et vanemad jagavad lapse hooldamise ja kasvatamisega seotud otsuseid ning vastutust võrdselt. Ainuhooldusõigus on ühe vanema õigus ja kohustus hoolitseda lapse eest ja teisel vanemal ei ole otsustusõigust lapsega seotud küsimustes.*

Juhime siinkohal seadusandja tähelepanu asjaolule, et ühine hooldusõigus saab olla jagatud ka osaliselt, s.t et PKS § 137 võimaldab hooldusõigusega seonduvaid otsustusõigusi anda ainuhooldusõigusena üle ühele vanemale ka üksikutes valdkondades. Näiteks: vanemad vaidlevad lapse haridusega seonduvate küsimuste üle, mille tõttu kohus lõpetab ühise hooldusõiguse lapse hariduskorralduslikes küsimustes ning annab selle osa ainuhooldusõigusena ühele vanemale, ülejäänud osas ühine hooldusõigus säilib. Eelnõust ei tulene kas sellisel juhul loetakse hooldusõigus siiski seaduseelnõu kontekstis ühiseks või tähendab see automaatselt, et ühes küsimuses hooldusõiguse kaotanud vanem ei oma õigust maksusoodustuste rakendamisele enam üldse. Kusjuures selle näite puhul võib juhtuda, et laps

ise elab võrdse vanemluse põhimõttel alaliselt kummagi oma vanemaga sõltumata sellest, et ühel vanemal ei ole tema hooldusõigust kõikides küsimustes. Seaduseelnõu tekstist võib pigem järeldada, et eelduseks on täielik ühine hooldusõigus või ühe vanema ainuhooldusõigus. Sama küsimus tekib ka PKS § 119 alusel tehtavate muudatuste osas, millega on võimalik anda üle üksikuid otsustusõiguslikke küsimusi vanematele nõnda, et last puudutava konkreetse küsimuse otsustamise õiguse saab üks vanem, ent muus osas kogu ühine hooldusõigus säilib. Kuna säärasel viisil jagatud hooldusõiguseid võib olla väga arvukal hulgal peredel, siis vajab ka see osa seadusest läbimõeldud lahendust, et seadus ei hakkaks diskrimineerima vanemaid, kel ei pruugi olla üht konkreetset osa lapse hooldusõigusest (või sellega seonduva otsustusõiguse rakendamisest), ent kes siiski aktiivselt osaleb lapse kasvatamises.

- Seaduseelnõu kohaselt on mootorsõidukimaksu soodustuse saamiseks oluline see, et sõiduk kas kuuluks vanemale või vanem oleks sõiduki vastutav kasutaja (liisingkohustuste korral). ELPL-i hinnangul võiks kaaluda ka võtta arvesse juriidilistele isikutele kuuluvaid sõidukeid, mis on kasutuses kahel otstarbel, s.o nii töö- kui erasõitudeks, sest paljudele peredele võib kuuluda mõni väikeettevõtte (eriti maapiirkondades), kus sõiduk on soetatud pereettevõtte omandisse, ent mida kasutatakse erisoodustusmaksu tasumise kaudu ka pere vajaduste täitmiseks. ELPL-ile pole teada kui palju võib sääraseid peresid olla ning kui ulatuslik on nende mõju maksusoodustustele, ent eeldada võib, et selliseid peresid leidub. Ka need pered peaksid olema õigustatud maksusoodustuse kasutamisele, kuivõrd sõiduk teenib ka laste huve.

Lugupidamisega

Aage Õunap
Eesti Lasterikaste Perede Liidu president

/allkirjastatud digitaalselt/